

# Komparatívna metóda a komparatívna politika

Komparatistika

FSS MU 2017/18

Doc. Marek Rybář, PhD.

# Prehľad prednášky

- Komparácia a jej ciele
- Rozdiely sociálnych a prírodných vied a úloha komparácie
- Spôsoby komparácie
- Riziká a problémy komparácie
- Stratégie komparácie

# Komparácia a jej ciele

- Porovnávanie ako prirodzená súčasť ľudských aktivít
- ceny mobilov, predmety na fakulte, pracovné ponuky, výšku príjmu, výšku a hmotnosť, výzor
- Tak aký je ich rozdiel v porovnaní s vedeckou komparatívnou metódou?

# Otázka

---

Prečo v politológii porovnávame?

Akú politologickú komparáciu ste už uskutočnili a čo ste zistili?

# Komparácia a jej ciele

- V cieľoch: komparácia štátov, politických systémov, režimov a pod. má štyri základné ciele:
  - deskripciu
  - klasifikáciu
  - testovanie hypotéz
  - predikciu

# Deskripcia 1/2

- Systematický výskum nutne potrebuje dobrú deskripciu skúmaných javov
- popis politických fenoménov a udalostí v jednej krajine alebo v skupine krajín
- Niekedy označovaný ako "stará/tradičná" komparatistika, v kontraste s "novou komparatistikou"
- Almond: "evidence without inference"
- Lijphart: atheoretical case study

## Deskripcia 2/2

- autor popisuje pozoruhodný a zaujímavý "príbeh", bez širších záverov a zovšeobecnení
- špecifické udalosti, dôležité osoby, ktoré zohrali významnú úlohu v rozhodovaní atď.
- potenciálne dôležité informácie, dáta pre komparatívne i jednopřípadové štúdie
- všeobecné politické javy (zrod vojenského autoritarizmu, korene sociálnych hnutí, atď')

# Klasifikácia 1/2

- Pomáhajú triediť prípady do niekoľkých kategórií na základe podobných zdieľných charakteristík
- jednoduché dichotómie (demokr.-nedemokr.) aj zložitejšie schémy (1, 2 strany, viac strán)
- triedenie prípadov do menšieho počtu skupín, rozdiely medzi nimi ako výskumná otázka pre komparatívny výskum



## Klasifikácia 2/2

- Induktívne aj deduktívne: Blondel vs Aristoteles
- **Blondel**: jedna, dve, dve a pol, multi s dominantnou, multi bez dominantnej strany
- **Aristoteles**: počet vládcov a charakter vládnutia
- Jeden, niekoľko, veľa // dobrá, zlá
- Formy vlády: monarchia, aristokracia, politea, tyrania, oligarchia, demokracia

# Testovanie hypotéz

- komparácia umožňuje preskúmať viaceré vysvetlenia a vylúčiť tie, ktoré sa nepotvrdili
- najskôr sa identifikujú kľúčové premenné
- potom sa pomenuje vzťah medzi nimi
- a napokon sa tieto vzťahy ukazujú s cieľom generovať a vytvoriť teórie
- komparáciou empirických dôkazov

# Predikcia 1/3

- logické rozšírenie testovania
- predpovedanie vývoja a udalostí v tých prípadoch, ktoré neboli predmetom samotného komparatívneho skúmania
- predikcie v komparatívnej politológii sú probablistické (pravdepodobnostné), napr.:
- inkumbenti majú väčšiu pravdepodobnosť zvíťaziť vo voľbách než ich vyzývateľia

## Predikcia 2/3

- Alebo: v krajinách s pomernými volebnými systémami je väčšia pravdepodobnosť, že budú mať viacero relevantných politických strán (než krajiny s väčšinovým vol. systémom)
- teda dokážeme predpovedať účinky zmeny väčšinového na pomerný vol. systém
- POZOR: to neznamená, že vieme s určitosťou predpovedať, čo sa stane v konkrétnej krajine po zmene volebných pravidiel!

## Predikcia 3/3

- predikcie v komp. politológii sú dnes menej časté než v minulosti
- známou "súčasnou" predikciou je Huntingtonovo tvrdenie, že konflikty po Studenej vojne najpravdepodobnejšie v oblastiach, kde sa stretávajú „civilizácie“
- Huntington tvrdí, že táto predikcia je presnejšia než akákoľvek iná v tomto období

# Rozdiely sociálnych a prírodných vied 1/2

- štyri ciele komparatívnej politológie (deskripcia, klasifikácia, testovanie hypotéz a predikcia) sú totožné s cieľmi prírodných vied
- aj Newtonova teória gravitácie bola založená na zhromažďovaní dôkazov, ktoré viedli k zovšeobecneniu a k ďalšej predikcii
- gravitáciu (a ďalšie koncepty) nie je možné pozorovať priamo, ale len pozorovať jej dôsledky: je to myšlienkový konštrukt a jeho opakovanou verifikáciou došlo k formulovaniu teórie

# Rozdiely sociálnych a prírodných vied 2/2

- 1) experimenty (pokusy): nemožné/neetické v sociálnych vedách, typické pre prírod. vedy
- Dôležitosť „kontrafaktov“ - situácie, v ktorých si výskumník predstaví, že faktory predchádzajúce určitej udalosti absentujú
- a kde teda mohol prebehnúť alternatívny vývoj
- NAPR: Demokratická tranzícia v ŠPA a parlamentný/prezidentský systém v krajine

# Komparácia namiesto experimentu

- vždy pracujeme s kontrafaktickými situáciami, keď zdôrazňujeme nejaký explanačný faktor
- tvrdiť, že jednokolový väčšinový systém má sklon vyprodukovať systém dvoch strán v skutočnosti zároveň znamená zvažovať kontrafaktickú situáciu a tvrdiť, že krajiny bez takéhoto volebného systému nebudú mať systém dvoch strán
- v tomto zmysle **komparácia nahrádza experiment**



# Otázka

---

Poznáte nějaký politologický zákon?

# Komparatívna politika nemá schopnosť formulovať „zákony“

- (Ale sú aj výnimky):
- Duvergerov zákon
- Michelson železný zákon oligarchie
- Demokratický mier
- Problém je s malým (nedostatočným) počtom pozorovaní – ne/opakovaním javov
- Namiesto zákonov porozumenie a vysvetlenie javov, o ktorých sme si „dostatočne istí“

# Ako komparujeme?

- Jednoprípádové štúdie
- Porovnanie malého počtu prípadov
- Porovnanie veľkého počtu prípadov
- Rozdiely spočívajú **v stupni abstraktnosti** našich záverov
- čím menej prípadov, tým menej možností na zovšeobecnenie

# Jednoprípádové štúdie 1/2

- Čo je na nich komparatívne?
- Ak pracuje s konceptmi použiteľnými aj v iných prípadoch (kontextoch)
- Ak sa snaží formulovať všeobecnejšie závery o politických javoch
- poskytujú popis kontextu,
- vytvárajú nové klasifikácie, generujú hypotézy
- potvrdzujú alebo vyvracajú teórie a vysvetľujú existenciu deviantných prípadov

# Jednoprípádové štúdie 2/2

- Aj pri štúdiu jedného prípadu (štátu) je možné zvyšovať počet pozorovaní
- Rozdiel je medzi prípadom (CASE) a pozorovaním (OBSERVATION)
- Skúmať viacero volieb
- Skúmať viacero regiónov
- Taliansko a civic culture
- India a rola misionárov pre demokr. vývoj

# Komparácia malého počtu prípadov (2 - cca 20)

- zámerne vyberieme niekoľko prípadov spomedzi populácie všetkých možných prípadov
- skúmame skôr podobnosti a rozdiely skúmaných prípadov než analytické vzťahy medzi premennými
- porovnaním podobností a rozdielov sa snažíme odhaliť, čo majú prípady spoločné, čím sa skúmaný politický jav dá vysvetliť

# Komparácia veľkého počtu prípadov 1/2

- najviac sa približuje experimentálnym metódam prírodných vied
- Výhody: schopnosť štatisticky "kontrolovať" a eliminovať alternatívne vysvetlenia,
- rozsiahle pokrytie krajín v priestore aj čase
- a formulovanie záverov, ktoré sú platné vo viacerých krajinách (zovšeobecnenia)

# Komparácia veľkého počtu prípadov 2/2

- Nevýhody a riziká:
- Otázna je validita merania
- Nevhodné na skúmanie procesov, kde pôsobia komplexné kauzálne mechanizmy
- Nevhodné tam, kde významy pojmov sú silno závislé od miestneho (a teda unikátneho) kontextu



# Problémy komparácie

- 1) priveľa premenných, málo prípadov
- 2) Zabezpečenie ekvivalencie
- 3) Výberové skreslenie (Selection bias)
- 4) Nepravé vzťahy (Spuriousness)
- 5) Chybné ekologické a individualistické závery (fallacies)

# Priveľa premenných, málo prípadov 1/4

- vzniká, ak existuje viac potenciálnych vysvetlení pre skúmaný jav než prípadov na testovanie
- Tri možné riešenia:
- 1) **zvýšiť množstvo prípadov** alebo pozorovaní tak, aby bolo vyššie než počet premenných

# Príveľa premenných, málo prípadov 2/4

- Lijphart (1970) navrhuje
- geografické alebo časové navýšenie prípadov
- a zredukovanie počtu skúmaných premenných ich skombinovaním
- zredukovať počet premenných len na "relevantné" premenné, pri ich výbere je potrebné nechať sa viesť teóriou

# Priveľa premenných, málo prípadov 3/4

- 2) použiť **most similar systems design** (MSSD)
- cieľom je vylúčiť faktory, ktoré sú rovnaké v skúmaných prípadoch a zamerať sa len na tie faktory, ktoré sú odlišné a ktoré vedú k pozorovanému výsledku
- problém je, že množstvo alternatívnych vysvetlení sa takto nikdy nepodarí eliminovať

# Priveľa premenných, málo prípadov 4/4

- 3) **minimalizovať množstvo relevantných premenných** a použiť most different systems design (MDSD)
- porovnávať celkom odlišné krajiny, pričom sa zameriavať len na ich niekoľko málo podobností ako na vysvetľujúce premenné,

# Zabezpečenie ekvivalencie

- odlišné chápanie konceptov môže viesť k odlišným spôsobom jeho merania
- preto je dôležité špecifikovať ekvivalentné pojmy skúmané v rozličných prípadoch
- koncepty musia byť modifikované tak, aby brali do úvahy kultúrne špecifiká študovaných kontextov
- Lepšie ak aplikujeme na prípadoch, ktoré dobre poznáme

# Výberové skreslenie (selection bias)

- vzniká, keď zámerné vyberáme niekoľko prípadov z celej populácie možných prípadov
- komparácia je simuláciou experimentu, ale experimenty používajú *náhodný* výber, zatiaľ čo podstatou komparatívnej politiky je *zámerný* výber prípadov
- je najviditeľnejšie vtedy, keď výskumník skúma len krajiny, ktoré podporujú jeho teóriu

# Výberové skreslenie (selection bias)

- menej viditeľné skreslenie: keď je výber krajín naviazaný na hodnoty závislej premennej:
- ak vyberáme krajiny, v ktorých sa **stal** skúmaný jav (revolúcia, vojenský prevrat a pod.)
- ak závislá premenná nevariuje, môže dôjsť k nadhodnoteniu významu explanačných premenných alebo k zanedbaniu významu iných premenných



# Výberové skreslenie (selection bias)

- dôležitosť explanačných faktorov môžeme potvrdiť iba ak zahrnieme ako prípady, v ktorých došlo k skúmanému javu, tak aj tie, kde k nemu nedošlo
- Collier a Mahoney (1996) odlišujú výberové skreslenie od nevariácie závislej premennej
- O prvom tvrdia, že je systematická a očakávané, nie je error, ale bias
- Kľúčom je zdôvodniť „vhodný rámec komparácie“ a nájsť správny kontrastný priestor

# Výberové skreslenie (selection bias)

- Kontrastný priestor pri vysvetľovaní, prečo majú niektoré krajiny nízky rast HDP je vymedzený prípadmi, ktoré majú vysoký rast HDP
- Ak nepreskúmame prípady z celej škály kontrastného priestoru, ale len z jeho časti, dochádza k výberovému skresleniu – toto skreslenie je očakávané a systematické

# Nepravé vzťahy (spuriousness)

- Znamená, že vynecháme kľúčovú premennú, ktorá má vplyv ako na skúmaný výsledok, tak aj na nami doteraz určené explanačné (nezávislé) premenné
- prvým možným riešením je špecifikovať **všetky** relevantné premenné, ktoré môžu zodpovedať za skúmaný výsledok (ale problém č. 1: priveľa premenných a málo prípadov )!!

# Nepravé vzťahy (spuriousness)

- druhým riešením je vybrať iba krajiny, ktoré výborne spĺňajú kritériá teórie, z ktorej vychádzame,
- tu ale hrozí výberové skreslenie
- Dokonalé riešenie neexistuje: komparativisti si musia byť vedomí týchto rizík a jasne ich uviesť vo svojom výskume

# Chybné ekologické a individualistické závery (fallacies)

- keď závery o jednej úrovni analýzy vychádzajú z dôkazov na druhej úrovni (mikro a makro úrovne)
- takouto chybou je napríklad na základe vzorky individuálnych **respondentov** vyvodzovať závery o kultúrnych alebo iných systémových črtách **krajiny**

# Chybné ekologické a individualistické závery (fallacies)

- “zlaté pravidlo”:
- analýza jednotlivcov vedie k presným záverom iba ohľadne jednotlivcov,
- analýza miest vedie k presným záverom iba ohľadne miest atď.
- je potrebné minimalizovať vyvodzovanie, ktoré porušujú tento reťazec

# Komparácia veľkého počtu prípadov

- Lijphart ju nazýva štatistická (komparatívna) analýza
- nie je súčasťou tejto prednášky

# Komparácia malého počtu prípadov 1/4

- venuje väčšiu pozornosť kontextu každého prípadu
- väčšia pozornosť sa venuje vnútroprípadovej variácii než rozdielom medzi prípadmi
- nižšia úroveň konceptuálnej abstrakcie a vyššia miera validity
- Využívanie kvalitatívnych informácií
- dve hlavné stratégie výberu prípadov: MSSD a MDSD



# Komparácia malého počtu prípadov 2/4

- most similar systems design (MSSD):
- identifikuje kľúčové charakteristiky, ktoré sú rozdielne v inak podobných krajinách a ktoré tak vysvetľujú pozorovaný jav

	Prípad 1	Prípad 2
Premenné (charakteristiky prípadoV)	a	a
	b	b
	c	c
	x	nie x
výsledok, ktorý vysvetľujeme	Y	nie Y

Premenná	Prípád 1: Togo	Prípád 2: Ghana
<b>Podobnosti:</b>		
Klimatické podmienky	Vysoké teploty	Vysoké teploty
Príjem na obyvateľa	Nízky	Nízky
Etnický charakter	Heterogénny	Heterogénny
Najväčšie náboženstvo	Kresťanstvo	Kresťanstvo
Iné náboženstvá	Islam, tradičné kmeňové	Islam, tradičné kmeňové
<b>Kolonizátor</b>	<b>Francúzsko</b>	<b>Spojené Kráľovstvo</b>
<b>Výsledok:</b>		
<b>Typ režimu</b>	<b>Autoritársky</b>	<b>Demokratický</b>

# Most different systems design

- MDSD: porovnáva prípady, ktoré nemajú žiadne podobnosti okrem pozorovaného (vysvetľovaného) výsledku a niekoľko málo explanačných faktorov, ktoré sú pre tento výsledok dôležité

	Case 1	Case 2	Case 3
Premenné (charakteristiky prípadov)	a	d	g
	b	e	h
	c	f	i
	x	x	x
Výsledok, ktorý vysvetľujeme	y	y	y

Premenné	Prípado 2: Francúzsko (1780-1790)	Prípado 3: Čína (1940-1945)
Rozdiely		
Geografická poloha	Európa	Ázia
Obyvateľstvo	< 30 mil.	> 500 mil.
Storočie	18.	20.
Režim	monarchia	Jedna nacionalistická strana
Príčina:	X	X
Výsledok		
Sociálna revolúcia	áno	áno

# Komparácia malého počtu prípadov 3/4

- v oboch prístupoch výskumník spája prítomnosť premennej  $x$  s výskytom pozorovaného javu  $y$ ; niektorí priamo tvrdia, že  $x$  spôsobuje  $y$
- MDSD obsahuje výber krajín, v ktorých závislá premenná nevariuje - vo všetkých prípadoch je skúmaný výsledok rovnaký